

Kenneth Hansen

**Ideelle organisasjoner i
nasjonalregnskapet**

Notater

Forord

Dette notatet bygger på et foreløpig, ikke publisert notat, skrevet av Barbro Elise Hexeberg i 1997. Notatet er en oppdatert og betydelig utvidet versjon og fanger opp forbedringer som følge av blant annet Johns Hopkins prosjektet, tallrevisjonen i 2002 og generell metodeutvikling på området.

1. Innledning.....	3
2. Definisjoner, kjennetegn og omfang.....	4
2.1 Regelverk og karakteristika	4
2.1.1 Regnskapsplikt.....	4
2.1.2 Skatteplikt	4
2.2 Nonprofit sektorer i norsk statistikk	5
2.3 Omfanget av sektoren ideelle organisasjoner	5
2.4 Institusjonell avgrensning.....	5
2.4.1 Institusjonell enhet.....	6
2.4.2 Sentrale begrep	6
2.4.3 Offentlig kontra privat produsent.....	6
2.4.4 Markedsprodusent kontra ikke-markedsprodusent	7
2.5 Næringsavgrensning for de ideelle organisasjoner.....	7
2.6 Populasjonen.....	8
2.7 Produksjonsberegninger	9
2.8 Konsumberegninger.....	9
2.9 Kapitalslit	10
2.10 Generelt om beregningene.....	10
2.11 Avgrensning av notatet.....	10
3. Beregningsmetoder i nasjonalregnskapet.....	11
3.1 Metoder knyttet til hver næring	11
3.1.1 Undervisning; 26800.....	12
3.1.1.1 Kilder	12
3.1.1.2 Produksjonsberegninger	12
3.1.1.3 Kostnadskomponenter	13
3.1.2 Helsetjenester; 26851.....	14
3.1.2.1 Kilder.....	14
3.1.2.2 Produksjonsberegninger	15
3.1.2.3 Kostnadskomponenter	15
3.1.3 Sosial- og omsorgstjenester; 26853	16
3.1.3.1 Kilder.....	16
3.1.3.2 Produksjonsberegninger	16
3.1.3.3 Kostnadskomponenter	17
3.1.4 Pleie- og omsorgstjenester; 26854.....	18
3.1.4.1 Kilder.....	18
3.1.4.2 Produksjonsberegninger	18
3.1.4.3 Kostnadskomponenter	19
3.1.5 Medlemsorganisasjoners virksomhet; 26910.....	19
3.5.1.1 Kilder.....	19
3.5.1.2 Produksjonsberegninger	20
3.5.1.3 Kostnadskomponenter	20
3.1.6 Kino og annen underholdning, annen kulturell tjenesteyting; 26921	20
3.1.6.1 Kilder.....	20
3.1.6.2 Produksjonsberegninger	21
3.1.6.3 Kostnadskomponenter	21
3.1.7 Sport og idrett; 26926	22
3.1.7.1 Kilder.....	22
3.1.7.2 Produksjonsberegninger	22
3.1.7.3 Kostnadskomponenter	23

3.2 Beregninger knyttet til det institusjonelle sektorregnskapet.....	23
3.2.1 Oversikt over strukturen i det institusjonelle regnskapet.....	23
3.2.1.1 Produksjon.....	24
3.2.1.2 Formuesinntekter og formuesutgifter	24
3.2.1.3 Skatt på inntekt og formue.....	24
3.2.1.4 Overføringer	24
3.2.1.5 Naturalstønader eller konsum i ideelle organisasjoner	25
3.2.1.6 Sparing.....	25
3.2.1.7 Investeringer	25
3.2.1.8 Nettofinansinvestering.....	25
4. Deflatering	25
5. Utenrikstransaksjoner (UT)	26
5.1 Ideelle organisasjoner og UT.....	26
Referanser	27
De sist utgitte puvlikasjonene i serien Notater	29

1. Innledning

Sommeren 1995 publiserte det norske nasjonalregnskapet tall etter en omfattende hovedrevisjon. Hovedrevisjonen omfattet blant annet innarbeiding av nye beregningsmetoder, klassifiseringsstandarder og internasjonale retningslinjer for nasjonalregnskap. Dette er standarder og retningslinjer gitt i System of National Accounts (SNA 93) og det Europeiske nasjonalregnskapssystem (ENS 95). Hovedrevisjonen var også utgangspunkt for beregning av nonprofit institusjoner (NPIs) som egne funksjonelle enheter (næringer), produsenter og konsumenter i realregnskapet, og som en egen institusjonell sektor i det institusjonelle regnskapet. For å utnytte ny strukturstatistikk for mange næringer vedtok Statistisk sentralbyrå (SSB) i 1999 en tallrevisjon av mer begrenset omfang enn i 1995. Denne ble fullført i 2002 og innebar blant annet innarbeiding av ny internasjonal formålsgruppering for konsum i ideelle organisasjoner.

I 1998 deltok SSB i Johns Hopkins studien om NPIs. Prosjektet var et samarbeid med Institutt for samfunnsforskning og LOS-senteret ved Universitetet i Bergen, og del av en større internasjonal studie av organisasjoner med "nonprofit" virksomhet. Studien var ledet fra Johns Hopkins Universitetet i Baltimore i USA og involverte 20 land. SSB var ansvarlig for innhenting og tilrettelegging av data for NPIs i Norge. Boken "The Voluntary Sector in Norway", Sivesind m.fl (2002), var et resultat av dette prosjektet. I mars 2002 gav FN ut en håndbok om behandlingen av NPIs i nasjonalregnskapssystemet; "Nonprofit Institutions in the System of National Accounts". Håndboken ble utarbeidet i nært samarbeid med representanter for Johns Hopkins universitetet i Baltimore og anbefaler statistiske standarder og retningslinjer for innsamling av data om NPIs i SNA-systemet. En viktig endring med håndboken er at den legger en bredere avgrensning av NPIs til grunn enn SNA 93, samt at den skisserer et opplegg for utforming av et satellittregnskap for disse organisasjonene.

Arbeidet med å beregne tall for NPIs har vært, og er vanskelig, som følge av svært mangelfull statistikk. Per i dag eksisterer det heller ikke noe samlet statistisk grunnlagsmateriale for beregning av disse organisasjonene og det er usikkert eventuelt om og når en hel dekkende regnskapsstatistikk vil være på plass. Et godt anslag for NPIs er viktig både for kvaliteten på det årlige institusjonelle sektorregnskapet og kvartalsvis og årlig realregnskap. På grunn av at husholdninger og ideelle organisasjoner slås sammen ved publisering av foreløpige tall, har for eksempel beregninger av sektoren direkte påvirkning på utregningen av en størrelse som husholdningenes samlede sparerate. God informasjon om organisasjonene vil dermed også være med på å styrke kvaliteten på nasjonalregnskapets tall for husholdningene.

2. Definisjoner, kjennetegn og omfang

2.1 Regelverk og karakteristika

Definisjonen av NPIs i nasjonalregnskapet bygger på internasjonale retningslinjer gitt i SNA93, kapittel 4.B.5.

Viktige karakteristika ved NPIs:

- virksomheten har ikke økonomisk vinning som formål
- aktivitetene i organisasjonene drives etter overordnede ideelle målsettinger
- selvstendig juridisk enhet med vare- eller tjenesteproduksjon.
- driftsoverskudd deles ikke ut til medlemmene av organisasjonen eller til andre institusjonelle enheter som kontrollerer den.

Begrepet “nonprofit” henviser til økonomiske enheter hvor overskuddene føres tilbake for å finansiere ny virksomhet. Her skiller NPIs seg fra andre økonomiske enheter med produksjonsvirksomhet, der hovedmålet som oftest er profittmaksimering. Et felles utgangspunkt for de fleste NPIs er at andre institusjonelle enheter ofte står bak etableringen av dem. Dette kan være så vel personer, foretak eller offentlige myndigheter. En organisasjon kan være etablert for å yte støtte til utsatte grupper i befolkningen eller på grunn av et manglende tjenestetilbud, for eksempel innenfor helsesektoren eller kultursektoren. Røde Kors og Norsk folkehjelp er eksempler på dette. Videre kan organisasjoner være etablert for å tilby varer og tjenester til medlemmene som finansierer og kontrollerer dem. I tillegg til overnevnte er mange NPIs etablert for å ivareta næringsinteresser, gruppeinteresser eller for å øve innflytelse på de prosessene som utgjør styringssystemet i et samfunn. Eksempler på sistnevnte er Næringslivets Hovedorganisasjon, Den norske legeförening, advokatforeningen, Prosessindustriens landsforening, etc.

2.1.1 Regnskapsplikt

Alle stiftelser har etter regnskapslovens §1-2 en ubetinget plikt til å utarbeide årsregnskap. Også økonomiske foreninger har ubetinget plikt til å utarbeide årsregnskap. En økonomisk forening er en forening som driver næringsvirksomhet med sikte på å få overskudd. Foreninger som ikke driver næringsvirksomhet har en betinget regnskapsplikt, det vil si at de er regnskapspliktige hvis de har eiendeler med verdi over 20 millioner kroner eller flere enn 20 ansatte. Regnskapsregisteret i Brønnøysund har ingen fullstendig oversikt over hvor mange av de ideelle organisasjonene som er regnskapspliktige, noe som gjør det svært vanskelig å følge opp innsendingsplikten til regnskapsregisteret. Ideelle organisasjoner med regnskapsplikt skal rapportere blant annet resultatregnskap, balanse og noteopplysninger til regnskapsregisteret i Brønnøysund.

2.1.2 Skatteplikt

Stiftelser har skatteplikt jamfør skatteloven §2-2. Institusjoner og organisasjoner som ikke har erverv (økonomisk vinning) til formål har begrenset skatteplikt jamfør skatteloven §2-32. For eksempel er milde stiftelser, kirkesamfunn, menigheter, selskaper og innretninger uten erversformål fritatt for inntekts og formuesskatt. Dersom organisasjonen driver økonomisk virksomhet, for eksempel utleie av fast eiendom, vil inntekt av den økonomiske virksomheten være skattepliktig. Økonomisk virksomhet for veldedige og allmenntilnyttige organisasjoner, er unntatt fra skattelovens bestemmelser når omsetningen av denne virksomheten ikke overstiger 140 000 kr. For andre organisasjoner er tilsvarende beløpsgrense 70 000 kr.

De spesielle skattereglene for ideelle organisasjoner vil påvirke hvilke opplysninger vi finner om organisasjonene og hvilke organisasjoner vi finner informasjon om.

2.2 Nonprofit sektorer i norsk statistikk

I norsk statistikk har vi valgt å dele NPIs inn i to sektorer:

Private ikke-forretningsmessige produsentorienterte institusjoner (næringslivsorganisasjoner (sektor 740))

Sektoren dekker markedsrettet nonprofit virksomhet. Produserte varer og tjenester (medlemskontingenter regnes som tjenesteproduksjon) selges til priser som dekker mer enn 50 prosent av produksjonskostnadene. Virksomheten i sektoren domineres av store organisasjoner som ivaretar næringslivets interesser. I sektoren finner vi blant annet arbeidsgiverorganisasjoner, tekniske og økonomiske bransjeorganisasjoner og andre institusjoner til fremme av omsetning og andre næringsinteresser.

Private ikke-forretningsmessige konsumentorienterte institusjoner (ideelle organisasjoner (sektor 770))

Sektoren dekker ikke-markedsrettet nonprofit virksomhet. Sektoren omfatter produksjonsvirksomhet utenfor offentlig forvaltning, hvor de produserte varene og tjenestene gis bort uten vederlag eller til sterkt reduserte priser. I sektoren finner vi blant annet arbeidstakerorganisasjoner, religiøse, humanitære, politiske og andre ikke-forretningsmessige foreninger, institusjoner og lag (for eksempel idrettslag). Sektoren omfatter også legater.

2.3 Omfanget av sektoren ideelle organisasjoner

I 2000 har vi beregnet produksjonen i sektoren ideelle organisasjoner til om lag 29,7 milliarder kroner, mens den i 1990 var på 20,9 milliarder kroner. Dette tilsvarer en økning på 42 prosent på 10 år. I prosent av BNP har imidlertid produksjonen i ideelle organisasjoner falt fra 2,8 prosent i 1990, til 2 prosent i 2000. Sysselsettingen for samme sektor ble i 2000 beregnet til å ligge i overkant av 50 000.

Produksjon og sysselsettingsutvikling

Tabell 1

Ideelle org	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Produksjon	23566	24587	25259	26391	28215	29751
Sysselsetting	52,8	53,2	52,2	51,6	52,5	53

Tall for produksjon er i millioner kroner, mens tall for sysselsetting er i tusen.

2.4 Institusjonell avgrensning

I Norge har vi valgt en praktisk tilnærming for avgrensning mellom offentlig og privat sektor, der innholdet av offentlig forvaltningssektor og finansielle institusjoner har blitt bestemt av seksjon for kredittmarkedsstatistikk og seksjon for offentlige finanser. I SSB medfører dette at offentlig forvaltning har samme produksjonsavgrensning enten vi ser på nasjonalregnskapet, offentlig sektors finanser eller offentlige regnskap (stats- og kommuneregnskapene). Utgangspunktet for sektorklassifiseringen i nasjonalregnskapet har derfor vært at det norske stats- og kommuneregnskapet har valgt å føre finansieringen av slike institusjoner, som overføringer fra stat/kommune til private. Det er imidlertid viktig å påpeke at seksjon for nasjonalregnskap har hatt det overordnede ansvar for sektorgrupperingen.

2.4.1 Institusjonell enhet

En hjemmehørende enhet anses å utgjøre en institusjonell enhet dersom den har selvstendig beslutningsmyndighet med hensyn til sin hovedfunksjon, og enten fører et fullstendig regnskap, eller ville ha vært i stand til å utarbeide et fullstendig regnskap både ut fra et økonomisk og et juridisk synspunkt dersom den ble pålagt å gjøre det. Selvstendig beslutningsmyndighet innebærer at enheten har rett til å eie varer eller eiendeler for egen regning, kan kjøpe og selge, kan ta økonomiske beslutninger og drive med økonomiske aktiviteter som den selv har det direkte juridiske ansvar for, kan stifte gjeld på egne vegne, påta seg andre eller flere forpliktelser og inngå avtaler. Med fullstendig regnskap menes at den institusjonelle enheten må ha regnskapsmessig registrering av alle økonomiske og finansielle transaksjoner og må kunne stille opp et balanseregnskap for eiendeler og gjeld.

2.4.2 Sentrale begrep

For institusjonell avgresning er begrepene *kontroll og hovedsakelig finansiert* (50 prosentkriteriet) avgjørende.

Med kontroll menes evne til selv å bestemme den generelle politikken eller strategien for en institusjonell enhet, om nødvendig ved å utnevne styremedlemmer eller ledere. Offentlig kontroll kan oppnås når spesiell lovgivning eller reguleringer gir forvaltningen rett til å bestemme forretningspolitikk eller å utnevne ledelse.

Dersom mer en 50% av produksjonskostnadene dekkes av omsetningen er organisasjonen en markedsprodusent og dermed enten et ikke-finansielt eller finansielt foretak. Dekkes mindre enn 50% av produksjonskostnadene av omsetningen er organisasjonen en ikke-markedsprodusent og en ideell organisasjon. Et spesialtilfelle er næringslivsorganisasjonene. De regnes som markedsprodusenter med ideelt formål og plasseres i som tidligere nevnt i foretakssektoren (740). Årsaken til plasseringen er at disse organisasjonene finansieres vanligvis ved *bidrag eller kontingenter* fra den aktuelle gruppen av virksomheter. Disse kontingentene behandles ikke som overføringer, men som betaling for tjenesteytelser, dvs. som omsetning.

Ifølge ENS 95 bør finansieringskriteriet anvendes ved å studere produksjonen over en årrekke: "Bare dersom kriteriet er oppfylt i flere år *eller* er oppfylt for inneværende år *og* forventes å være oppfylt i nærmeste framtid, bør det anvendes konsekvent. Mindre variasjoner i størrelsen på omsetningen fra ett år til et annet gjør det ikke nødvendig å klassifisere institusjonelle enheter på nytt. Ved bruk av kriteriet på omsetningen og produksjonskostnadene, kan det i noen *særlige* tilfeller være misvisende å ta med alle betalinger knyttet til *produksjonsvolum* i omsetningen".

2.4.3 Offentlig kontra privat produsent

ENS 95 definerer en allmennyttig organisasjon som en del av offentlig forvaltning dersom den *kontrolleres og hovedsakelig* finansieres av offentlig forvaltning. Alle andre allmennyttige organisasjoner er private produsenter.

I det norske nasjonalregnskapet er det særlig innefor området offentlig/privat sektor at det hersker mest usikkerhet. Institusjonene som produserer utdannings-, helse- og omsorgstjenester vil i de fleste tilfeller motta offentlige tilskudd som overstiger 50 prosentkriteriet i stor grad. Eksempelvis har private skoler ifølge "lov om privatskular av 14.juni 1985 nr.73", krav på en finansiering over statsbudsjettet som utgjør inntil 85 prosent av gjennomsnittskostnadene per elev, avhengig av skoletype. I en god del institusjoner som dekker helse-, pleie- og omsorgsfunksjoner, og som har driftsavtaler med det offentlige, er også finansieringskriteriet oppfylt. Spørsmålet når det gjelder disse organisasjonene er imidlertid om kontrollkriteriet er oppfylt eller ikke.

I undervisningssektoren er det sentrale spørsmål om privatskoleloven griper inn i de private skolenes handlingssfære, på en slik måte at kontrollkriteriet er oppfylt. Det offentlige kontrollerer en skole hvis det er nødvendig å få godkjenning for å opprette nye klasser, gjøre større investeringer, ta opp lån, eller kan hindre at forbindelsen med det offentlige opphører. Det er ikke nok å finansiere skolen eller gi generell kontroll av kvaliteten av undervisningen eller pensum eller maksimalt antall elever per klasse. Etter vår mening er ikke kontrollkriteriet oppfylt for disse skolene og derfor hører de rettmessig hjemme i sektor ideelle organisasjoner. Når det gjelder avgrensningen mellom offentlig og privat sektor for institusjoner som produserer helsetjenester, er vi derimot mer usikker på om kriteriet er oppfylt eller ikke. Institusjonene pålegges mange krav og føringer fra det offentliges side og er ofte under ett sterkt tilsyn. For å belyse dette spørsmålet ytterligere vil seksjon for nasjonalregnskap i løpet av høsten 2003 sette i gang et prosjekt om sektorgruppering, der blant annet seksjon for helsestatistikk og seksjon for offentlige finanser vil bli trukket med.

2.4.4 Markedsprodusent kontra ikke-markedsprodusent

Denne problemstillingen kommer inn etter at man har avgjort at institusjonen skal klassifiseres som en privat produsent. Sentralt er bruk av finansieringskriteriet på omsetning og produksjonskostnadene. Vi vet at annen ikke-markedsrettet produksjon verdsettes til produksjonskostnadene, det vil som summen av produktinnsats, lønnskostnader, kapitalslit og næringskatter. Nærings subsidier trekkes ikke fra. For å oppnå konsistens mellom omsetning og produksjonskostnader ved bruk av 50% kriteriet, bør imidlertid produksjonskostnader ikke omfatte kostnader for investeringer for eget bruk. Men hva skal egentlig karakteriseres som omsetning? For ideelle organisasjoner er denne problemstillingen særlig knyttet til de offentlige overføringene. Ett eksempel er finansiering av produksjon i private og offentlige skoler: Betalingene fra forvaltningen kan være avhengig av antall elever, eller være resultat av forhandlinger med forvaltningen. I et slikt tilfelle behøver ikke disse betalingene anses som omsetning, selv om de er eksplisitt knyttet til produksjonsvolumet (antall elever). Dette innebærer at en skole som hovedsakelig finansieres av slike betalinger, hører inn under andre *ikke-markedsprodusenter* og ikke som en markedsprodusent, og klassifiseres i sektoren ideelle organisasjoner. I Norge har vi etter en totalvurdering falt ned på sistnevnte løsning. Imidlertid er det viktig å understreke at dette ikke er en opplagt og at andre land kan ha valgt en annen tilnæringsmåte.

2.5 Næringsavgrensning for de ideelle organisasjoner

Det er et faktum at de ideelle organisasjonene har virksomhet innenfor en rekke næringer. Imidlertid har det vi i det norske nasjonalregnskapet valgt å avgrense organisasjonenes aktivitet innenfor fire næringer fra standard for næringsgruppering (NACE). Nedenfor gis en oversikt over NACE-næringer (tosifret), NR-næringer (femsifret) og tjenester tilknyttet sistnevnte. Til slutt i dette avsnittet foreslås en utvidelse av antall næringer.

Næringer som benyttes:

80 Undervisning:

26800 Private undervisningstjenester

- Undervisningstjenester, private før- og grunnskole, spesialskoler
- Undervisningstjenester, private videregående skoler
- Undervisningstjenester, voksenopplæring mv

85 Helsetjenester og sosialtjenester:

26851 Private helsetjenester

- Sykehustjenester
- Sykehustjenester, somantikk
- Sykehustjenester, psykiatri
- Undervisningstjenester, voksenopplæring mv

26853 Private sosial- og omsorgstjenester

- Sosial omsorg i institusjon
- Tjenester fra katastrofe- og hjelpeorganisasjoner

26854 Private pleie- og omsorgstjenester

- Pleie og omsorg for eldre og funksjonshemmede

91 Interesseorganisasjoner

26910 Medlemsorganisasjoners virksomhet (arbeidstakere)

- Tjenester fra arbeidstakerorganisasjoner
- Tjenester fra partipolitiske-, religiøse- og andre organisasjoner

92 Fritidsvirksomhet, kulturell tjenesteyting og sport

26921 Privat kulturell tjenesteyting

- Underholdning i teater, opera og konserthus
- Biblioteks- og museumstjenester, botaniske- og zoologiske hager

26926 Sport og idrett

- Sport og idrett ellers
- Sport og idrett, egne investeringsarbeider

2.6 Populasjonen

For å kunne beregne tall for sektoren ideelle organisasjoner må populasjonen fastsettes. I utgangspunktet er den gitt ved den institusjonelle sektorinformasjonen som Bedrifts- og foretaksregisteret (BOF) gir oss. Etter å ha studert de enhetene i registeret som har sektorkode 770 (ideelle organisasjoner) og sektorkode 740 (næringslivsorganisasjoner), ser vi at det er mange enheter det kan stilles spørsmål om har fått riktig sektorkode. Det er først og fremst problemer knyttet til enheter med sektorkode 740 og sektorkode 770. I tillegg er det noen enheter som kanskje burde hatt andre institusjonelle sektorkoder. Ett utdrag fra BOF per 5.mai 2003, gir oss en bruttopopulasjon for NPIs på 36470 enheter. Av disse er 1789 registrert som næringslivsorganisasjoner, mens 34681 av disse er klassifisert som ideelle organisasjoner. Over halvparten av disse ligger innenfor NACE 91 og 92. Alle disse enhetene har status som aktive.

For å få konsistens mellom realregnskapet og det institusjonelle regnskapet, er det viktig å ha fokus på at sektoren ideelle organisasjoner i det institusjonelle regnskapet skal være en sum av de funksjonelle næringene i realregnskapet. Dette gjelder for størrelsene i produksjonskontoen, samt for investeringer og kapitalbeholdningsstørrelser.

Konsekvensen av kravet om identitet mellom produksjon i de to regnskapene er at vi må vurdere hvilke realregnskapsnæringer som ideelle organisasjoner hører inn under, det vil si hvilke 26-næringer som må defineres. I dag opererer vi med 7 ideelle næringer på det mest detaljerte, men publiserer kun på 6 næringer fordi 2 næringer slås sammen (se forklaring under kapittel 3). For å utvide populasjonen må vi starte med å utvide antall næringer for ideelle organisasjoner. Det tekniske beregningssystemet

har tatt høyde for at antall "ideelle næringer" kan være like mange som de markedsrettede næringene og følgelig skulle det være rimelig greit å implementere flere næringer for ideelle organisasjoner. Et mål å ta med næringer der ideelle organisasjoner utgjør en signifikant andel av bruttoproduktet.

2.7 Produksjonsberegninger

For beregning av produksjon i de ideelle organisasjonene gjelder:

$$\text{Produksjon} = \text{Lønnskostnader} + \text{Produktinnsats} + \text{Kapitalslit} + \text{Produktskatter}$$

Denne sammenhengen gjelder for all ikke-markedsrettet produksjon.

I og med at all produksjon er ikke-markedsrettet vil de ideelle organisasjonene ha et driftsresultat lik null:

$$\begin{aligned} \text{Driftsresultat} &= \text{Produksjon} - \text{Produktinnsats} - \text{Lønnskostnader} - \text{Kapitalslit} \\ &\quad - \text{Produktskatter} = \text{Bruttoprodukt} - \text{Lønnskostnader} - \text{Kapitalslit} - \\ &\quad \text{Produktskatter} = \text{Null} \end{aligned}$$

I de tilfeller der det ikke finnes kostnadsdata og vi må beregne produksjonen fra inntektssiden, vil vi som oftest anta at inntekter er lik kostnader.

2.8 Konsumberegninger

Konsumet i de ideelle organisasjonene er definert som:

1. **Produksjon - Betaling for tjenester (salg) til andre sektorer (husholdninger og andre)**
2. **Ideelle organisasjoners kjøp av varer og tjenester som er produsert av markedsprodusenter og som leveres ubearbeidet til husholdninger for deres konsum som sosiale naturaloverføringer.**

I det norske nasjonalregnskapet har vi imidlertid antatt at produktkjøp ikke er en del av de ideelle organisasjonenes virksomhet. Punkt to i definisjonen ovenfor er derfor ikke en del av de praktiske beregningene av konsumet i organisasjonene.

Ideelle organisasjoners konsum er per konvensjon individuelt og er en del av husholdningenes personlige konsum.

Konsumet i de ideelle organisasjonene er formålsgruppert, klassifisert etter den internasjonale grupperingsstandarden for konsum i ideelle organisasjoner (COPNI).

I realregnskapet er det spesifisert fem formålsgrupper:

- 66400 Helsestell
- 66620 Kultur og fritid
- 66710 Undervisning
- 66940 Velferd
- 66960 Religion, medlemsorganisasjonsformål

Linker mellom tjenestene og konsumgruppene:

- 66400 Helsestell består av tjenestene produsert i 26851 (Helsetjeneter) og 26854 (Pleie- og omsorgstjenester (andel))
- 66620 Kultur og fritid består av tjenestene produsert i 26921 (Kino og annen underholdning, nyhetsbyråer og tjenesteyting) og 26926 (Sport- og idrett).
- 66710 Undervisning består av tjenestene produsert i 26800 (Undervisning).

66940 Velferd består av tjenestene produsert i 26853 (Sosial- og omsorgstjenester) og 26854 (Pleie- og omsorgstjenester (andel))
66960 Religion, medlemsorganisasjonsformål består av tjenestene produsert i 26910 (Medlemsorganisasjoners virksomhet).

2.9 Kapitalslit

Kapitalslit er en av kostnadskomponentene som inngår i produksjonsberegningene for ideelle organisasjoner. Kapitalslitet skal beregnes på grunnlag av kapitalbeholdningen, eller tidligere perioders investeringer. Dette gjøres generelt for alle næringer i modellen "NYE BERKAP". Kapitalsberegningene i modellen bygger på geometriske avskrivninger og fastsatt levetid for de ulike investeringsartene som inngår.

I forbindelse med hovedrevisjonen i 1995 var ikke modellen operativ, fordi det eksisterte ikke lange nok investeringsserier. Etter siste tallrevisjon i 2002 er imidlertid BERKAP-modellen fullt implementert i nasjonalregnskapsberegningene.

Bruttoproduktet er definert som produksjon minus produktinnsats. For de ideelle organisasjonene betyr det at bruttoproduktet er lik summen av lønnskostnader, kapitalslit og eventuelle avgifter betalt til det offentlige.

2.10 Generelt om beregningene

På grunn av manglende eller til dels usikre datakilder er det stor usikkerhet knyttet til beregningene av produksjon, produktinnsats, lønnskostnader og investeringer. Å bruke inntektene som mål på produksjonskostnadene, er en opplagt feilkilde. Inntektene kan variere mer eller mindre enn produksjonen, og deler av inntektene vil trolig være knyttet opp mot investeringsprosjekter og lignende. I tillegg er som tidligere nevnt datagrunnlaget for å anslå de private overføringer til ideelle organisasjoner tynt.

2.11 Avgrensning av notatet

Ovenfor har vi vist at det finnes NPIs innenfor flere sektorer. Dette notatet vil imidlertid kun omhandle de private ikke-markedsrettede produsentene, heretter kalt ideelle organisasjoner. Dermed utelukkes ideelle organisasjoner innenfor offentlig sektor og markedsrettet virksomhet.

3. Beregningsmetoder i nasjonalregnskapet

Produksjonsberegningene i nasjonalregnskapet er gjort næringsspesifikt, dvs at produksjonen er beregnet spesielt for hver type av aktivitet som pågår i regi av de ideelle organisasjonene.

Som nevnt tidligere, skal produksjonen i de ideelle organisasjonene beregnes som sum produksjonskostnader. Det finnes lite eller ingen informasjon om kostnadene. Derfor tas det utgangspunkt i organisasjonenes inntekter, det forutsettes en sammenheng mellom kostnader og inntekter. Det antas at kostnadene enten er i samme størrelsesorden som inntektene, eller at de utgjør en viss andel av inntektene. For de fleste næringene forutsettes at inntektene skal dekke opp for de direkte produksjonskostnadene samt investeringskostnader som går ut over kapitalslitet.

Overføringer fra det offentlige er en viktig inntektskilde for de ideelle organisasjonene. Disse overføringene har en opplysninger om fra stats- og kommuneregnskapet. Med utgangspunkt i overføringene beregnes de totale inntektene til de ideelle organisasjonene. Inntektsanslagene fordeler seg på ulike aktiviteter (undervisning, helse osv.). Også informasjon om husholdningenes utgifter til helse- og undervisningstjenester mv. fra forbruksundersøkelsen benyttes. I tillegg brukes regnskapsstatistikk for husholdninger og foretak som motsektorinformasjon.

For å kunne splitte de beregnede produksjonskostnadene på produktinnsats, lønnskostnader mv. er det hentet inn regnskap fra ulike organisasjoner. For en del av næringene/aktivitetene er informasjon fra disse regnskapene benyttet som mal for fordeling på kostnadskomponentene. For virksomhet som har sin «brorpart» i offentlig forvaltning (helse og undervisning), benyttes informasjon fra de offentlige regnskapene når det gjelder fordeling av produksjonskostnadene på lønn og produktinnsats.

For å komme fram til sparing og nettofinansinvestering i det institusjonelle regnskapet, estimeres en historie for alle manglende data som ikke finnes ved motsektorinformasjon. Sparing og nettofinansinvesteringer blir beregnet som residualer.

3.1 Metoder knyttet til hver næring

I realregnskapet tar man utgangspunkt i de funksjonelle enhetene, næringene, og regner seg frem til driftsresultatet i hver næring. Dette er ensbetydende med at det for hver enkelt næring må beregnes tall for produksjon, produktinnsats, lønnskostnader, kapitalslit og investeringer. Bruttoprodukt og driftsresultat i næringene kommer frem som saldoposter.

I en situasjon med perfekt datatilgang ville det ikke være nødvendig å beregne overføringene til de ideelle organisasjonene for hver enkelt næring, da overføringene ikke er en størrelse som inngår i realregnskapet, men kun i det institusjonelle regnskapet. Verden er ikke perfekt, og inntektene, hvorav overføringene utgjør størsteparten, brukes som tidligere nevnt som indikator på kostnadene/produksjonsnivået i hver enkelt næring, og blir av denne grunn næringsfordelt.

3.1.1 Undervisning; 26800

Næring 26800 produserer de private ikke-markedsrettede undervisningstjenester. Det som kjennetegner produksjonen av de undervisningstjenestene som utføres av de ideelle organisasjonene, er at den ikke omsettes i et marked til en signifikant pris, eller at egenbetalingene er så lave at de ikke har avgjørende betydning for etterspørselen av tjenesten(e).

Næringen produserer produktene:

- 801010 Undervisningstjenester, førskoler, grunnskoler, spesialskoler for funksjonshemmede.
- 802000 Undervisningstjenester, videregående skoler.
- 804200 Undervisningstjenester, voksenopplæring mv.

Produktet 804200 er nytt fra og med 2001.

3.1.1.1 Kilder

- Kommune-Stat-Rapportering (KOSTRA)
- Strukturstatistikk på private skoler fra seksjon for befolkning og utdanning
- Stortingsproposisjon fra Utdannings- og forskningsdepartementet

3.1.1.2 Produksjonsberegninger

I følge «Lov om privatskoler» har de private skolene krav på finansiering over statsbudsjettet som utgjør fra 75-85 prosent av gjennomsnittskostnadene per elev. Satsene for tilskuddene er, med unntak av spesialskolene og andre private skoler, basert på de gjennomsnittlige utgiftene i den offentlige skolen, som er rapportert gjennom KOSTRA to år tilbake i tid. I tillegg kommer eventuelle «spesialtilskudd» fra staten og tilskudd fra kommunene, slik at de offentlige tilskuddene går ut over de lovfestede tilskuddene som gis per elev. I strukturstatistikk fra seksjon for befolkning og utdanning finner vi informasjon om antall private grunn- og videregående skoler og fra stortingsproposisjonen fra Utdannings- og forskningsdepartementet finner vi satser for tilskudd til de ulike skolene samt totale tilskudd som bevilges for hvert budsjettår. På bakgrunn av dette beregnes produksjonsverdien med utgangspunkt i inntektssiden og en antatt sammenheng mellom inntektene og kostnadene knyttet til produksjonen. Nærmere bestemt antar vi at totale inntekter er lik total produksjon pluss investeringer i næringen. Vi antar videre at totale tilskudd i gjennomsnitt utgjør 80 prosent av de totale inntektene for næringen.

Egenbetalingene for næringen beregnes residualt. Ifølge statsregnskapet var totale tilskudd til private skoler på 1,2 milliarder kroner i 2001, mens foreslåtte bevilgninger for 2003 er på nesten 1,8 milliarder kroner.

Undervisningstjenester, før - og grunnskole, spesialskoler

Private grunnskoler er 85 prosent finansiert av det offentlige, og i følge statsregnskapets, var tilskuddene til grunnskolene i 2002 på 458 millioner kroner. Dette tilsier at egenbetalingene skulle utgjøre 75-80 millioner kroner. Imidlertid får skolene statlige «spesialtilskudd» og tilskudd fra kommunene i tillegg, slik at tilskuddene går ut over de lovfestede tilskuddene per elev. Grunnskolene og spesialskoler for funksjonshemmede er de eneste kommunale oppgavene innenfor undervisning og derfor antar vi at de skal motta alle de kommunetilskuddene. For å fordele de statlige tilskuddene og dermed indirekte estimere produksjonen på de tre produktene nevnt ovenfor, brukes elevtall og satser for de ulike skolene som de framgår av statsregnskapet. Før- og grunnskolene mottar 16 prosent av de kommunale tilskuddene. Skoler for funksjonshemmede får 100 prosent finansiering gjennom staten etter et fastlagt tilskuddsgrunnlag. I tillegg kan skolene søke om å få tilskudd til å dekke husleie. Satsene for disse skolene er høye og utgjorde i 2002 kroner 250000 kroner i gjennomsnitt per elev. Totale tilskudd beregnes (som ovenfor) som sats multiplisert med antall funksjonshemmede elever. Videre ser man på hvor stor andel dette er av de totale tilskuddene til private skoler. Siden spesialskolene er mest ressurskrevende mottar de 84 prosent av de kommunale tilskuddene.

Undervisningstjenester, videregående skoler

Private videregående skoler er sterkt finansiert av det offentlige (75-85 prosent), avhengig av type videregående skole, om det tilbys undervisning som er parallell med den som gis i offentlige skoler, eller om det gis annen type opplæring. I følge statsregnskapets kapittel 240 Private skoler, var tilskuddene knyttet til de videregående skolene i 1990 på 270 millioner kroner. Dette tilsier at egenbetalingene skulle utgjøre mellom 50 og 90 millioner. Imidlertid er det rimelig å anta at egenbetalingene for disse skolene i ligger nærmere 90 millioner kroner, i tillegg kommer egenbetalingene på de videregående skolene som ikke kommer inn under tilskuddsordningene (100 prosent privat finansierte), slik at anslåtte egenbetalinger for 1990 ligger på omlag 105 millioner kroner. I tillegg fikk også de private videregående skolene statlige «spesialtilskudd» og tilskudd fra kommunene, slik at tilskuddene langt overgår de «lovfestede» tilskuddene per elev.

Undervisningstjenester, voksenopplæring mv.

Under dette produktet ligger private sjøaspirantskoler, Norges Byggskole, religiøse skoler, reklameutdanningskoler, kunst- og musikkskoler, etc. Også disse får tilskudd som ligger mellom 75 og 85 prosent av satser for sammenlignbare offentlige skoler.

Produksjonsindikator

Nivået på produksjonen bestemmes som beskrevet ovenfor. Dette medfører at produksjonen fra år til år svinger i takt med tilskuddene fra staten og kommunene.

3.1.1.3 Kostnadskomponenter

Det eksisterer ingen data som gir opplysninger verken om produktinnsats, lønnskostnader, kapitalslit eller investeringer i private skoler. Siden produksjonen i ideelle organisasjoner i prinsippet skal regnes fra kostnadssiden, må det lages anslag for alle disse variablene for å komme frem til produksjonsverdien. Den kommunale undervisningsnæringen benyttet som utgangspunkt til fordeling av produksjon på kostnadskomponentene produktinnsats, lønnskostnader og kapitalslit. Under antakelse av at de private skolene ofte er mer kostnadseffektive og bedre utstyrt enn de offentlige, ble lønnskostnadene nedjustert og produktinnsatsen oppjustert i forhold til de kommunale andelene. I tallrevisjonen er ikke produksjon, lønnskostnader og produktinnsats revidert, mens investeringene er oppjustert med 300 millioner til 436 millioner i 1997.

Lønnskostnader

Lønnskostnadene beregnes på bakgrunn av informasjon om lønnskostnadene i tilsvarende offentlige skoler og lages som en andel av produksjonen. Imidlertid antas det at lønnskostnadenes andel av produksjonen er lavere i private skoler. Det antas at lønnskostnadsandelen er 70 prosent i grunnskolene og spesialskolene, og 80 prosent i de videregående og andre private skoler. Lønnskostnadene må imidlertid også i noen grad tilpasses informasjon fra arbeidskraftundersøkelsen (AKU) og arbeidstakerregisteret om sysselsettingsutvikling i den private undervisningsnæringen totalt.

Produktinnsats

Produktinnsatsen blir fra og med 2001 beregnet residualt. Dette fører til en nedjustering av produktinnsatsen med 17 prosent i forhold til året før. Videre fordeles produktinnsatsen på produkter etter mal av den kommunale undervisningsnæringen og generelle tilpasninger under produktbalanseringen.

Kapitalslit

Kapitalslitet blir beregnet i nasjonalregnskapets kapitalslitsmodell (BERKAP). De siste årene har den i snitt vært på cirka 12 prosent av total produksjon.

Investeringer

Investeringene beregnes som differansen mellom produksjonen og lønnskostnader pluss kapitalslit. Det er vanskelig å sammenlikne dette med kommuneforvaltningens investeringer i forhold til produksjonen, siden investeringene gjerne fluktuerer til dels mye over årene. Ifølge KOSTRA utgjør gjennomsnittlige investeringsutgifter i skolene 19 prosent av brutto driftsutgifter. Våre beregninger gir en investeringsandel i forhold til produksjonsverdien på om lag 13 prosent, men det er følgelig knyttet stor usikkerhet til investeringstallene.

Investeringenes fordeling på investeringsarter lages ut fra skjønn og etter en sterk forenkling:

- 008230 Skoler og andre undervisningsbygg 70 prosent
- 008560 EDB-utstyr, kontorutstyr og kontormaskiner 30 prosent

3.1.2 Helsetjenester; 26851

Helsetjenestene (NACE 85.1) er i nasjonalregnskapet splittet opp flere næringer, avhengig av produsenttype og sektor. Næring 26851 produserer de private ikke-markedsrettede helsetjenester. Som nevnt tidligere innebærer det at helsetjenestene tilbys fritt eller til priser som ikke er økonomisk signifikante.

Næringen produserer produktene:

- 851111 Sykehustjenester, somatiske
- 851112 Sykehustjenester, psykiatri
- 851116 Rehabilitering
- 804200 Voksenopplæring

Tidligere har man også antatt at næringen produserer produktet; 851414 Ambulansetjenester (fra Norsk luftambulans (NLA)).

NLA er en ren kommersiell aktør som produserer luftambulansetjenester på bakgrunn av egen driftsavtale med sykehusforetakene. I tillegg driver selskapet også en egen alarmsentral som nå ligger på Ullevål sykehus. Her ytes assistanse, rådgivning og beredskapstjeneste til medlemmer av stiftelsen og til eksterne under forretningsmessige betingelser. Ved starten var driften avhengig av økonomisk bidrag fra Stiftelsen Norsk Luftambulans. Etter hvert tok Staten et større økonomisk ansvar, og siden 1988 har luftambulansetjenesten i Norge vært organisert under den offentlig finansierte Statens Luftambulans. Statens Luftambulans omfatter totalt 11 legehelikopterbasert, 7 ambulansfly stasjonert ved 6 flybasert og 4 redningshelikopterbasert. Tjenesten involverer i dag to kommersielle aktører - hvor Norsk Luftambulans er en av operatørene. I forbindelse med omorganiseringen til helseforetak, har i dag de fem helseforetakene et "sørge for"-ansvar for luftambulansetjenesten. På bakgrunn av overnevnte har vi valgt å flytte produksjonen av luftambulansetjenester til næring 23851.

Stiftelsen Norsk Luftambulans, som blant annet driver med generell opplysningsarbeid innenfor helse, har imidlertid kommet inn i næringen. Stiftelsen Norsk Luftambulans er en ideell aktør som kjøper luftambulansetjenester for 17 mill i året på vegne av sine medlemmer fra Norsk Luftambulans AS. Medlemsinntektene er betydelige og var i 2002 på over 117 millioner kroner. Stiftelsen er med sine nesten 800.000 medlemmer en slagkraftig aktør i utviklingen av Helse-Norge. Produksjonen i stiftelsen er plassert under produkt 804200.

3.1.2.1 Kilder

- Kommune-Stat-Rapportering (KOSTRA)
- Regnskapsstatistikk fra seksjon for helsestatistikk
- Regnskap fra Stiftelsen Norsk Luftambulans

3.1.2.2 Produksjonsberegninger

De private sykehustjenestene som blir produsert i den private ikke-markedsrettede helsenæringen var tidligere en del av de fylkeskommunale helseplanene og i stor grad finansiert av det offentlige. Fra 1. januar 2002 ble sykehusreformen innført. Denne reformen innebar at staten overtok ansvaret for spesialisthelsetjenestene. Disse ble omorganisert fra forvaltningsorganer til fem regionale helseforetak (RHF), med underliggende helseforetak (HF). I tillegg til institusjonene som ble overtatt fra fylkeskommunene, inngikk også de regionale helseforetakene driftsavtaler om produksjon av helsetjenester. Avtalene ble inngått med sykehus og institusjoner eid av stiftelser og en del kommunale institusjoner.

Før tallrevisjonen ble nivået på de offentlige og de estimerte private overføringene/egenbetalingene brukt som indikator på produksjonen. Under tallrevisjonen fikk nasjonalregnskapet tilgang til ny regnskapsstatistikk for institusjoner knyttet til pasientbehandling innenfor somatikk og psykiatri (lønnskostnader, andre driftsutgifter, overføringer og investeringer). Det var 42 private institusjoner (fulltelling) med i statistikken i 1998. Antallet institusjoner har økt til 49 i 2001. I årsregnskapet til Norsk Luftambulans AS (NLA) ble lønnskostnader og andre driftsutgifter brukt som et anslag på produksjonsverdien for luftambulansetjenestene. Som følge av mangelfull innrapportering av inntektssiden, er det lite konsistens mellom utgifts- og inntektssiden i regnskapene som vi mottar fra 330. Dette gjelder imidlertid bare for årene før 2002.

På bakgrunn av den nye regnskapsstatistikken ble produksjonen nedjustert til 2,4 milliarder kroner (1997-nivå). For 2001 blir produksjonen ytterligere nedjustert i og med at gjestepasientene, barnehageplassene og NLA tas ut av næringen. Et moment som man ikke tok høyde for samtidig som man nedjusterte produksjonen var å vurdere konsistensen mellom overføringene til næringen og produksjonsnivået. Dette medfører at overføringene nå er betydelig høyere enn produksjonen i denne næringen, og det virker dermed som om næringen totalt sett går med overskudd. Som nevnt tidligere bryter dette med forutsetningen om at disse organisasjonene skal ha et driftsresultat lik null. Det jobbes nå aktivt med å få konsistens mellom KOSTRA-tall og produksjonsnivå.

3.1.2.3 Kostnadskomponenter

Lønnskostnader

Lønnskostnadene var før tallrevisjonen beregnet som en andel av den totale produksjonen i næringen. Andelen er hentet fra helsestatistikkens tall. NLA inngikk ikke i helsestatistikkens tall, men NLAs produksjon var liten i forhold til den totale produksjonen, og i mangel av tall for lønnskostnadene der, ble derfor denne andelen nyttet for hele næringen. For 1988 utgjorde lønnskostnaden i næringen 2285 millioner kroner gitt en andel på 75,5 prosent. Den nye regnskapsstatistikken skapte også store revisjoner i lønnskostnadene sammenlignet med gammelt regnskap. Lønnskostnadene i 1997 ble nå fastsatt til 1,7 milliarder kroner, mens lønnskostnadene i det gamle regnskapet var på 3,3 milliarder kroner. Dette ga tilnærmet 7 000 færre sysselsatte i 1997 sammenlignet med gammelt regnskap. Flyttingen av NLA vil føre til at lønnskostnadene for næringen i 2001 vil bli ytterligere nedjustert sammenlignet med 2000-tallene.

Produktinnsats

Produktinnsatsen i 1988 er bestemt av produktinnsatsen knyttet til de to produktene, samlet var den i 1988 på 650 millioner kroner, og utgjorde 22 prosent av den totale produksjonen. Tilsvarende med overnevnte regnskapsposter ble produktinnsatsen nedjustert fra om lag 1,12 milliarder kroner i 1997 i det gamle regnskapet til 490 millioner kroner. Regnskapsstatistikken viser i utgangspunktet noe lavere nivå, men vi har oppjustert verdien på grunn av noe manglende data i datagrunnlaget. Flyttingen av NLA vil føre til at også produktinnsatsen for næringen i 2001 vil bli ytterligere nedjustert sammenlignet med 2000-tallene.

Kapitalslit

Kapitalslitet blir beregnet i nasjonalregnskapets kapitalslitsmodell (BERKAP).

Investeringer

Investeringen fremkommer ikke av den nye statistikken og vi har derfor anslått at investeringen skal utgjøre 5% av produksjonsverdien. Dette gir om lag 30% lavere investeringsnivå. Investeringene i 1997 ble beregnet til om lag 110 millioner kroner.

Helsestatistikken har ingen tall for totale investeringer, men utstyrskostnadene utgjør 2,7 prosent av de totale kostnadene. Siden større investeringer ikke er tatt med i dette tallet ble investeringsandelen anslått å utgjøre omlag 5 prosent av produksjonsverdien. Dette er en noe lavere andel enn den som gjelder for kommunale helsetjenester, men det er sannsynlig at de kommunale sykehusene har et noe høyere investeringsbehov.

Investeringene blir fordelt på følgende investeringsarter:

• 008240	Sykehus, pleiehjem og andre bygg for helsestell	76 prosent
• 008550	Maskiner og utstyr	14 prosent
• 008560	EDB-utstyr, kontorutstyr og kontormaskiner	10 prosent

De største overføringene kommer fra de regionale helseforetakene som overføringer til somatiske sykehus, andre somatiske tjenester, psykiatriske sykehus, klinikker, poliklinikker og annet psykisk helsevern.

3.1.3 Sosial- og omsorgstjenester; 26853

Næring 26853 står for den private ikke-markedsrettede delen av sosial- og omsorgstjenestene (NACE 85.3).

Næringen produserer produktene:

- 853110 Sosial omsorg i institusjon
- 853213 Tjenester fra katastrofe- og hjelpeorganisasjoner

3.1.3.1 Kilder

- Sosialstatistikk fra seksjon for leveårsstatistikk
- Statens institutt for Rusmiddelforskning (SIRUS)
- Regnskap fra Innsamlingskontrollen i Norge

3.1.3.2 Produksjonsberegninger

Under tallrevisjonen er produksjonen nedjustert med 1 milliarder kroner i 1997. I bistandsorganisasjonene er produksjonen nedjustert med 1,1 milliarder kroner, mens for "sosial omsorg i institusjon" er produksjonen oppjustert med 100 millioner kroner. Den største revisjonen er foretatt på produktinnsatsen med -1,9 milliarder kroner, mens lønnskostnadene er oppjustert med 900 millioner kroner.

Sosial omsorg i institusjon

Produktet inkluderer den virksomhet som foregår i barne- og ungdomsinstitusjoner (barnehjem, ungdomshjem og en kombinasjon av disse to), mødre hjem, rusmiddel institusjoner og andre tilsvarende institusjoner.

I NOS sosialstatistikk finnes det tall for brutto driftsutgifter til barne- og ungdomsinstitusjoner (ikke tall for lønnskostnader, produktinnsats og investeringer) fordelt på private institusjoner, stiftelser og offentlige institusjoner. Vi benytter oss av tall for de to førstnevnte eierforhold i våre beregninger av

dette produktet. Tallene for private institusjoner ble innarbeidet under siste hovedrevisjon, mens brutto driftsutgifter for de private stiftelsene ble tatt med beregningene i forbindelse med siste tallrevisjonen. Imidlertid utgjør sistnevnte et relativt lite beløp.

Til og med 1995 hadde sosialstatistikken også tall for brutto driftsutgifter for de private rusmiddelinstitusjonene. Etter 1995 har rusmiddeldirektoratet (nå SIRUS) samlet inn driftsbudsjett fordelt på eierform for institusjonene. Fra SIRUS får vi oppgitt samlede brutto driftsutgifter for offentlige og private institusjoner. Statistikken dekker om lag 85 prosent av alle institusjoner, hvor 50 prosent av institusjonene er privateid. Imidlertid varierer andelen som leverer driftsbudsjett til SIRUS en god del fra år til år, noe som bidrar til ytterligere usikkerhet i disse dataene. I produksjonsberegningene antar vi at det i gjennomsnitt er like mange plasser i private institusjoner som i offentlige institusjoner og at gjennomsnittskostnadene per plass er like store. Andelen på 50 prosent blir brukt i produksjonsberegningene av private rusmiddelinstitusjoner i nasjonalregnskapet.

Tjenester fra katastrofe- og nødhjelpsorganisasjoner

Under tallrevisjonen har vi også innarbeidet ny statistikk for bistandsorganisasjoner i tillegg til at andre frivillige organisasjoner innenfor helse- og sosialomsorg er tatt med i beregningene. Dette har medført at produksjonen av dette produktet har blitt nedjustert. I tillegg har det også blitt samlet inn regnskap for hjelpeorganisasjoner gjennom Innsamlingskontrollen i Norge. Et problem med disse regnskapene er at det ikke eksisterer en ensartet regnskapspraksis mellom organisasjonene. Regnskapene omfatter alle de store bistandsorganisasjonene og en del små organisasjoner innenfor sosialomsorg, men det varierer til dels kraftig i antall organisasjoner som vi mottar regnskap for. Dette har vi tatt høyde for ved å konsentrere oss kun om seks av de største organisasjonene (se mer nedenfor).

Produksjonsindikator

Produksjonen av Sosial omsorg i institusjon beregnes ut i fra statistikken , mens veksten i tjenester fra katastrofe- og nødhjelpsorganisasjoner følger utviklingen i driftskostnadene til seks største bistandsorganisasjonene som har levert regnskapene til Innsamlingskontrollen.

3.1.3.3 Kostnadskomponenter

Lønnskostnader

Helse og omsorgsnæringene er arbeidskraftsintensive næringer. Lønnskostnadene i sosial omsorg i institusjon antas å utgjøre om lag 78 prosent av sum brutto driftsutgifter. Dette utgjorde om lag 1100 millioner kroner i 1998 og 1254 millioner i 1997. I regnskapsstatistikken er lønnskostnadene beregnet til om lag 580 millioner kroner for bistandsorganisasjonen mv. Samlede lønnskostnader for næringen ble under tallrevisjonen beregnet til om lag 1600 millioner kroner (1997), en økning på om lag 900 millioner kroner sammenlignet med tidligere publiserte tall. Lønnskostnadene utvikles med veksten i produksjonen for begge produktene, vektet etter sin relative andel av produksjonen, men justeres i noen grad i forhold til AKU og arbeidstakerregisteret.

Produktinnsats

Produktinnsatsen i sosial omsorg i institusjon antas å utgjøre om lag 20 prosent av sum brutto driftsutgifter. I 1998 utgjorde produktinnsatsen 310 millioner kroner. Produktinnsatsen verdsettes til om lag 1200 millioner kroner for bistandsorganisasjonene mv. For hele næringen er produktinnsatsen beregnet til 1500 millioner kroner, en reduksjon på 1900 millioner kroner sammenlignet med tidligere publiserte tall. Det har skjedd omfordeling fra produktinnsats til lønnskostnader, der nedgangen i produktinnsatsen har vært sterkere enn økningen i lønnskostnadene. Produktinnsatsen utvikles med veksten i produksjonen for begge produktene, vektet etter sin relative andel av produksjonen.

Kapitalslit

Kapitalslitet blir beregnet i nasjonalregnskapets kapitalslitsmodell (BERKAP).

Investeringer

Investeringene for næringen totalt baseres kun på anslag og følgelig er det betydelig usikkerhet knyttet til disse tallene. Vi har anslått investeringene til 16 prosent av produksjonskostnadene knyttet til institusjonsbasert omsorg og 5 prosent av produksjonskostnadene i hjelpe- og katastrofeorganisasjonene. Investeringsandelen for institusjonene er anslått på grunnlag av investeringsandelen i henholdsvis 25853 og 25854, kommunale omsorgsnæringer. Investeringsandelen for hjelpe- og katastrofeorganisasjonene er laget ut i fra skjønn. Investeringene utvikles med andre ord i tråd med veksten i produksjonen for begge produktene og i henhold overnevnte vektning.

Investeringene blir fordelt på følgende investeringsarter:

• 008270	Andre bygg	44 prosent
• 008432	Busser	2 prosent
• 008550	Maskiner og utstyr	39,5 prosent
• 008560	EDB-utstyr, kontorutstyr og kontormaskiner	13,5 prosent
• 008580	Utstyr til velferdsformål	1 prosent

3.1.4 Pleie- og omsorgstjenester; 26854

Næringen produserer de private ikke-markedsbaserte pleie- og omsorgstjenester i syke- og aldershjem og HVPU- institusjoner. I følge den internasjonale klassifiseringsstandarden skulle produksjonen av disse tjenestene vært lagt til henholdsvis NACE 85.1 (Helsetjenester) og NACE 85.3 (Sosial- og omsorgstjenester). Imidlertid skilte ikke kommuneregnskapene fra og med 1991 mellom den delen av pleie- og omsorgsnæringen som var knyttet til helse og den som var knyttet til omsorg. Dette gjorde det vanskelig å fordele de kommunale overføringene til private alders- og sykehjem på henholdsvis helse og omsorg. Dermed var det heller ikke mulig å fordele produksjonene på de to overnevnte NACE-næringene. På bakgrunn av dette ble det besluttet å opprette en egen næring i kommuneforvaltningen (25854), samtidig som det var naturlig å legge produksjonen av private syke- og aldershjem til en egen pleie- og omsorgsnæring (26854).

Næringen produserer produktet:

- 854010 Pleie- og omsorg for eldre og funksjonshemmede

3.1.4.1 Kilder

- Kommune-Stat-Rapportering (KOSTRA)
- Rapport 90/22 Institusjoner for eldre 1989, Espen Søybye
- Artikler om "Helse- og omsorgstjenester"

3.1.4.2 Produksjonsberegninger

Produktet inkluderer pleie og omsorg i syke- og aldershjem og HVPU-institusjoner. Tidligere gav Rapport 90/22 tall for antall private institusjonsplasser, og kostnader per plass ved de ulike typene av private institusjoner. Dette gav totale driftskostnader ved private institusjoner for eldre i 1989 på 1566 millioner kroner. Under siste hovedrevisjon beregnet man produksjonen ved å sette inntektene lik produksjonsverdien. Imidlertid oppdaget man under siste tallrevisjon at man tidligere har beregnet egenbetalingene dobbelt, ved at man ikke har klart å identifisere strømmene i kommuneregnskapet skikkelig. Dette har medført at man har nedjustert egenbetalingen i næringen. Under tallrevisjonen har produksjonen av private ikke-markedsrettede pleie- og omsorgstjenester blitt nedjustert. I 1997 er produksjonen verdsatt til 2,4 milliarder kroner, en nedgang på 900 millioner sammenlignet med tidligere publiserte tall.

Produksjonen følger utviklingen i inntektene. Det antas at inntektene er lik kostnadene, selv om det ikke er helt opplagt at kostnadene er lik utgifter minus investering. Fordelingen av produksjonen på kostnadskomponentene lønn, produktinnsats og kapitalslit beskrives nedenfor.

3.1.4.3 Kostnadskomponenter

Lønnskostnader

Siden dette er en arbeidskraftsintensiv næring, antar vi at lønnskostnadene utgjør 78 prosent av de samlede utgiftene. Under tallrevisjonen er også lønnskostnadene nedjustert med om lag 600 millioner kroner til 1,9 milliarder kroner i 1997 sammenlignet med tidligere publiserte tall. Dette henger nøye sammen med nedjusteringen av produksjonen i næringen.

Produktinnsats

Når lønnskostnadene er trukket fra de samlede utgiftene, fordeles resten av utgiftene på produktinnsats (2/3) og investeringer (1/3). Fordelingsnøkkelen baserer seg på andelene innenfor den kommunale pleie- og omsorgsnæringen. Nye tall for produktinnsatsen viser at verdien er blitt halvert sammenlignet med tidligere publiserte tall. Under tallrevisjonen er produktinnsatsen fastsatt til 350 millioner kroner i 1997, en nedgang på 280 millioner sammenlignet med gamle nasjonalregnskapstall.

Kapitalslit

Kapitalslitet blir beregnet i nasjonalregnskapets kapitalslitsmodell (BERKAP).

Investeringer

Utgjør som nevnt ovenfor 1/3 av de samlede utgiftene, etter at lønnsutgifter er trukket fra. Det er foretatt små revisjoner i investeringene i tallrevisjonen sammenlignet med gamle tall. I 1997 er investeringene på om lag 170 millioner kroner, noe lavere enn det som er publisert tidligere.

Investeringene blir fordelt på følgende investeringsarter:

• 008240	Sykehus, pleiehjem og andre bygg for helsestell	79 prosent
• 008550	Maskiner og utstyr til andre næringer	11 prosent
• 008560	EDB-utstyr, kontorutstyr og kontormaskiner	10 prosent

3.1.5 Medlemsorganisasjoners virksomhet; 26910

Næringene 26910 dekker den ikke-markedsrettede virksomheten knyttet til medlemsorganisasjoner virksomhet (NACE 91). I disse næringene ligger virksomhet relatert til arbeidstakerorganisasjoner, yrkessammenslutninger, religiøse- og partipolitiske organisasjoner og interesseorganisasjoner ellers (herunder miljøvernorganisasjoner, rotaryklubber og frimerkeklubber).

Næring 26910 produserer produktene:

- 912010 Tjenester fra arbeidstakerorganisasjoner
- 913000 Tjenester fra partipolitiske-, religiøse- og andre organisasjoner.

Virksomheten finansieres hovedsakelig av medlemskontingenter og bidrag fra private og offentlige overføringer.

3.5.1.1 Kilder

- Strukturstatistikk for interesseorganisasjoner for 1997 fra seksjon for bygg- og tjenestestatistikk
- Medlemstall for interesseorganisasjoner fra seksjon for inntekts- og lønnsstatistikk
- Regnskapstall fra Landsorganisasjonen (LO)

3.5.1.2 Produksjonsberegninger

Det er utarbeidet strukturstatistikk for næringen for 1997 som ledd i 'Johns Hopkins'-prosjektet. Denne strukturstatistikken er lagt til grunn for de ideelle organisasjonene i næringen. Ifølge strukturstatistikken for 1997 sysselsatte næringen 15 311 personer fordelt på 3 539 foretak (fulltelling). Fra strukturstatistikken hentes lønnskostnader, produktinnsats og investeringer. Under "andre driftsutgifter" i strukturstatistikken inngår også overføringer, utdelinger til ulike formål mv. Dette er det korrigert for i nasjonalregnskapet da vi ikke har fått detaljert regnskapsstatistikk.

Produksjonsindikator

Fra 1997-2000 har produksjonen vært fremskrevet med antall medlemmer som volumindikator og vekst i lønn per normalårsverk som prisindikator. Etter 2000 benyttes utvikling i kontingentinnbetaling for LO som prisindikator for produkt 912010 (tjenester fra arbeidstakerorganisasjoner), mens antall medlemmer beholdes om volumindikator. For produkt 913000 (tjenester fra partipolitiske-, religiøse- og andre organisasjoner) beholdes den gamle metoden.

3.5.1.3 Kostnadskomponenter

Produktinnsats

Nytt produktinnsatsnivå ble som nevnt ovenfor satt i 1997. Etter dette utvikles produktinnsatsen med samme indikator som benyttes for å utvikle produksjonen i næringen.

Lønnskostnader

Lønnskostnadene utvikles i takt med vekst lønn per normalårsverk som prisindikator og i noen grad AKU/arbeidstakerregisteret som volumindikator.

Kapitalslit

Kapitalslitet blir beregnet i nasjonalregnskapets kapitalslitsmodell (BERKAP).

Investeringer

Investeringstillene i strukturstatistikken er basert på 668 foretak (14% av alle foretakene). Sysselsettingsandelen i utvalget ble benyttet som oppblåsingsmetode for å få riktige investeringstall. Investeringene blir fordelt på følgende investeringsarter:

• 008220	Kontor- og forretningsbygg	19 prosent
• 008270	Andre bygg	23 prosent
• 008433	Lastebiler mv	8 prosent
• 008560	EDB-utstyr, kontorutstyr og kontormaskiner	50 prosent

3.1.6 Kino og annen underholdning, annen kulturell tjenesteyting; 26921

Næring 26921 produserer private ikke-markedsrettede kulturtjenester og er en del av NACE Rev1. 92.3 (Annen underholdningsvirksomhet) og 92.5 (Drift av biblioteker, arkiver, museer og andre kulturetablissemeter).

Næringen produserer produktene:

- 923122 Underholdning i teater, opera og konserthus
- 925000 Biblioteks- og museumstjenester, botaniske og zoologiske hager

3.1.6.1 Kilder

- Strukturstatistikk for museer fra seksjon for befolkning og utdanning.
- NOS kulturstatistikk for teater, opera, symfoniorkester, etc.

3.1.6.2 Produksjonsberegninger

Næringen er i liten grad dekket med statistikk og derfor er det offentlige overføringer, egenbetalinger og sponsorinntekter som i stor grad er bestemmende for produksjonsberegningene. I næringen finnes det mye «amatørvirksomhet» (lokale teatergrupper etc), som man har prøvd å ta høyde for i produksjonsberegningene. Produksjonen av biblioteks- og museumstjenester er oppjustert med 100 millioner kroner i 1999, basert på en vurdering av museumsstatistikken fra seksjon for befolkning og utdanning. Overføringene fra det offentlige er største inntektskilde for denne type virksomhet (51 prosent), mens egne inntekter i form av billettinntekter, kontingenter, etc antas å utgjøre de resterende inntektene. Nivåene for de enkelte inntektspostene ble satt i 1988. Da var offentlige overføringer om lag 1 milliard kroner. Et røft anslag på samla inntekter samme år var på drøyt 2 milliarder kroner.

Underholdning i teater, opera og konserthus

Fordelingen av den totale produksjonen ble gjort med utgangspunkt i den «profesjonelle» biten, dvs at produksjonen i profesjonelle teatre, opera og filharmoniske orkestre var langt større enn produksjonen i museer og botaniske og zoologiske haver. Med dette som utgangspunkt ble 79 prosent av produksjonen antatt å være produksjon av 923122; Underholdning i teater, opera og konserthus. På grunn av manglende strukturstatistikk, utvikles egne inntekter for dette produktet med veksten i egne inntekter for alle teater, opera og konserthus samlet.

Biblioteks- og museumstjenester, botaniske og zoologiske hager

21 prosent av produksjonen ble antatt å tilhøre produktet 925000; Biblioteks- og museumstjenester, botaniske og zoologiske hager. Siden vi har strukturstatistikk for museer, utvikles egne inntekter for dette produktet med veksten i egeninntekter for museene.

Produksjonsindikatorer

Veksten i produksjonen følger veksten i totale inntekter; sponsormidler, egenbetalinger og offentlige overføringer.

3.1.6.3 Kostnadskomponenter

Produktinnsats

Produktinnsatsen antas å utgjøre 60 prosent av produksjonen og nivået ble også her satt i 1988. Den relativt høye produktinnsatsandelen skyldes at det i amatørvirksomheten er lite andre produksjonskostnader enn produktinnsats. Produktinnsatsen antas å følge utviklingen i produksjonen.

Lønnskostnader

Lønnskostnadene utgjør 34 prosent av produksjonskostnadene. Lønnskostnadsandelen antas å være forholdsvis stor i den «profesjonelle» delen av næringen, og svært lav i den mer amatørpregede delen. Også lønnskostnadene antas å følge utviklingen i produksjonen.

Kapitalslit

Kapitalslitet blir beregnet i nasjonalregnskapets kapitalslitsmodell (BERKAP).

Investeringer

Investeringene er anslått til 6 prosent av inntektene. Fordelingen på investeringsartene ble gjort med utgangspunkt i museumsstatistikken og med en stor grad av skjønn.

Investeringene ble fordelt andelsmessig på følgende investeringsarter:

- 008270 Andre bygg 55 prosent
- 008550 Maskiner og utstyr 20 prosent
- 008990 Antikviteter, kunstgjenstander og andre verdigjenstander 25 prosent

Investering i art 008990 anses som investering i fast realkapital, fordi verdigjenstandene brukes til å produsere tjenester i museums

3.1.7 Sport og idrett; 26926

Næring 26926 står for den ikke-markedsrettede produksjonen av sports- og idrettsaktiviteter og er en del av NACE 92.6; Sport og idrett. Det som inkluderes i næring 26926 er de aktiviteter som er knyttet til Norges idrettsforbund (NIF). Næringen er ikke revidert under siste tallrevisjon.

Næringen produserer produktene:

- 926002 Sport og idrett ellers
- 926010 Sport og idrett, egne investeringsarbeider

3.1.7.1 Kilder

- Kommune-STat-Rapportering (KOSTRA)
- <http://www.odin.dep.no/kkd/norsk/idrett/rapportstatligidrettspolitikk/index-b-n-a.html>:
- Ny rapport om statlig idrettspolitikk (KKD 05.02.03)
- http://www.samfunnsforskning.no/files/R_2001_4.pdf
- Årsrapporter fra NIF og Olympiske komitè
- Forbruksundersøkelsen

3.1.7.2 Produksjonsberegninger

Det eksisterer ingen statistikk som gir noen indikasjon på hvilke størrelser det er på de kostnadene som er knyttet til idretten. Heller ingen statistikk eksisterer for inntektssiden, men det har vært lettere å finne holdepunkter for inntektssiden, slik at det er denne siden som er blitt benyttet for å finne et anslag på produksjonskostnadene knyttet til den ikke-markedsrettede sports- og idrettsnæringen.

Nivået for næringen ble satt i 1988 og da ble følgende lagt til grunn:

Frivillig arbeid	500 millioner kroner
Medlemskontingenter	285 millioner kroner
Inntekter fra arrangementer	440 millioner kroner
Inntekter lotterivirksomhet, ol	750 millioner kroner
Overføringer fra næringslivet	445 millioner kroner
Andre overføringer fra staten	84 millioner kroner
Overføringer fra kommunene	305 millioner kroner
 Totale inntekter i 1988	 2809 millioner kroner

Tall for overføringer fra næringslivet, inntekter fra bingo og lotterier, medlemskontingenter og inntekter ved idrettsarrangementer er tall hentet fra en innteksundersøkelse. Tallene for overføringer fra stats- og kommuneforvaltningen er hentet fra KOSTRA. Anslaget på dugnadsarbeid er basert på skjønn, etter at Norges Idrettsforbund hadde gjorde et røft anslag som var svært høyt (6,4 milliarder kroner). Når det gjelder sponsing fra næringslivet vet vi at dette tallet er betydelig og at den kan finne sted både i form av kontantbidrag og naturalier.

Av mangel på kostnadsdata eller produksjonsdata forutsettes det en sammenheng mellom inntekter og utgifter. Denne forutsetningen kan støttes av NIFs årsrapporter, som viser et rimelig en til en forhold mellom utvikling i kostnader og offentlige tilskudd.

Sport og idrett

Kostnadene knyttet til produksjonen av 926002 Sport og idrett ellers, produksjonsverdien, ble i 1988 anslått til å utgjøre 82 prosent av de totale inntektene. Tall fra Enjolras og Seippel (2001) antyder at dette forholdet er på 86,7 prosent for idrettslag.

Sport og idrett, egne investeringsarbeider

Produksjonen av 926010 Sport og idrett, egne investeringsarbeider ble i 1988 anslått til 8 prosent av inntektene. Dette produktet skal i prinsippet fange opp dugnadsarbeid og frivillig innsats i næringen.

Produksjonsindikator

For årene etter 1988 har vi beholdt forholdstallet mellom produktene og utviklet produksjonen av begge produkter med veksten i inntektene. Inntektsveksten har vært bestemt av veksten i de offentlige overføringene og veksten i forbruksundersøkelsens tall for «Idrettsarrangementer, stevner og fester». Sistnevnte faktor har vært brukt som indikator for utviklingen i idrettslagenes egne inntekter. Imidlertid opplever vi at denne indikatoren svinger til dels mye og derfor har vi fra om med 2001 valgt å utvikle veksten i egeninntektene for denne næringen med veksten i antall medlemmer i NIF og Olympiatoppen.

3.1.7.3 Kostnadskomponenter

Lønnskostnader

Lønnskostnadene i næringen antas å være relativt små, og settes ut i fra skjønn til 22 prosent av produksjonsverdien. Tall fra Enjolras og Seippel (2001) antyder at dette forholdet er på 17,3 prosent for idrettslag. For NIF samlet utgjør lønnskostnadene i 2000 om lag 15 prosent av totale kostnader. Dette kan tyde på at lønnskostnadene er overvurdert.

Produktinnsats

Produktinnsatsens andel av de produksjonskostnadene antas å være relativt stor, og settes ut i fra skjønn til 69 prosent. Fordeling av produktinnsatsen på produkter, bygger også på skjønnsmessige vurderinger.

Kapitalslit

Kapitalslitet blir beregnet i nasjonalregnskapets kapitalslitsmodell (BERKAP).

Investeringer

Investeringene utgjør 25 prosent av inntektene.

Investeringenes foredling på investeringsarter:

• 008270	Andre bygg	19 prosent
• 008330	Andre anlegg	31 prosent
• 008338	Andre anlegg, egne investeringsarbeider	38 prosent
• 008550	Maskiner og utstyr	12 prosent

Tall fra Enjolras og Seippel (2001) antyder at dette forholdet er på 28,4 prosent for idrettslag.

3.2 Beregninger knyttet til det institusjonelle sektorregnskapet

I det institusjonelle regnskapet inngår alle de ideelle organisasjonene som en institusjonell sektor (sektor 770). For andre institusjonelle sektorer finnes det regnskapsstatistikk. For offentlig sektor, finanssektoren og utlandet bygger statistikken på fulltelling, mens den for foretakene og husholdningene bygger på utvalgsundersøkelser. De ideelle organisasjonene er som tidligere nevnt eneste institusjonelle sektor uten en heldekkende regnskapsstatistikk.

3.2.1 Oversikt over strukturen i det institusjonelle regnskapet

- Produksjon, produsentpris
- Produktinnsats, kjøperpris
- = Bruttoprodukt, produsentpris
- Kapitalslit
- Lønnskostnader

- Produksjonsskatter
- = Driftsresultat (null)
- + Formuesinntekter
- Formuesutgifter
- = Primære inntekter
- Skatt på inntekt og formue
- + Overføringer til ideelle organisasjoner
- Overføringer til offentlige og private
- = Disponibel inntekt
- Konsum (naturalstønader)
- = Sparing
- + Kapitaloverføringer, netto
- Investeringer i fast kapital (netto)
- Investeringer i tomt, grunn og verdigjenstander (annen ikke-produsert realkapital).
- = Nettofinansinvestering

3.2.1.1 Produksjon

Beregningene knyttet til det institusjonelle regnskapet tar utgangspunkt i de næringsspesifikke beregningene, slik at produksjonen, produktinnsatsen, lønnskostnadene og investeringene for ideelle organisasjoner utgjør summen av de nevnte størrelser i de ulike næringene. For andre typer transaksjoner er beregninger gjort med utgangspunkt i sektoren som helhet, på grunnlag av det som måtte forekomme av motsektorinformasjon eller annen type data. Vi har valgt å beregne produksjonen i den institusjonelle sektoren som summen av den ikke-markedsrettede produksjonen i de funksjonelle enhetene, beskrevet ovenfor. Vi vet i tillegg at ideelle organisasjoner også har inntekter fra markedsproduksjon, blant annet lotteriinntekter og inntekter fra eiendomsvirksomhet. Inntektene fra slik virksomhet betraktes som overføringer fra foretak og husholdninger til ideelle organisasjoner.

3.2.1.2 Formuesinntekter og formuesutgifter

De ideelle organisasjonene har store formuer, og for 2002 anslås det at de ideelle organisasjonene har om lag 2,2 milliarder kroner i renteinntekter og 603 millioner i renteutgifter. Utgangspunktet for våre anslag er estimerte beholdningstall fra Norges Bank. Dette er den generelle metoden som benyttes til fordeling av renteinntekter og renteutgifter på de ulike institusjonelle sektorene. I tillegg er det lagt inn tall for obligasjonsrenter der også Norges Bank er kilde. Andre renteinntekter og renteutgifter til/fra andre institusjonelle sektorer er satt lik null. Dette betyr at renteinntektene og renteutgiftene med stor sannsynlighet er underestimert. Aksjeutbytte er beregnet med utgangspunkt i Verdipapirsentralen (VPS) og følgelig underestimert, siden det er frivillig for ikke-børsnoterte selskaper å være registrert i VPS. Sannsynligvis burde deler av det som er klassifisert som overføringer fra foretakssektoren vært klassifisert som aksjeutbytte, og således vært en del av brutto primærinntekt. Sparing påvirkes ikke av denne feilføringen, men slik vi har beregnet produksjon og bruttoprodukt har den betydning for de ideelle institusjonenes bidrag til BNP.

3.2.1.3 Skatt på inntekt og formue

Selvstendig næringsvirksomhet medfører skatteplikt når omsetningen overstiger 70000 kroner. Det skilles mellom skattepliktig inntekt fra næringsvirksomhet og inntekt fra tradisjonelle foreningsaktiviteter. For institusjoner som driver skattepliktig virksomhet, vil det være vanskelig å fordele utgiftene mellom den skattepliktige og den skattefrie virksomheten.

Gitt de statistiske problemene, og under forutsetning om at organisasjonenes skatteutgifter er ubetydelige, er det ikke beregnet tall for skatt på inntekt og formue i nasjonalregnskapet.

3.2.1.4 Overføringer

I prinsippet skal overføringer være en transaksjon fra en institusjonell enhet til en annen uten noen form for motytelse. For de ideelle organisasjonene er overføringene den viktigste inntektsposten. Overføringene til de ideelle organisasjonene er estimert på bakgrunn av motsektorinformasjon (KOSTRA) og annen informasjon der denne er tilgjengelig, mens overføringene fra private foretak og

husholdningene bygger i stor grad på skjønn. I foretakssektoren (ikke-finans), beregnes for eksempel 50 prosent av Næringsoppgaveposten "kontingent og gaver" som overføring til ideelle organisasjoner. Noe av overføringsbeløpet fra foretakssektoren skulle muligens vært ført som aksjeutbytte.

3.2.1.5 Naturalstønader eller konsum i ideelle organisasjoner

Konsumet i det institusjonelle regnskapet tilsvarer konsumet som er beregnet i realregnskapet; summen av konsumgruppene. Da konsumet i de ideelle organisasjonene per definisjon er individuelt og en del av faktisk konsum i husholdningene, er et annet begrep som nyttes i nasjonalregnskapet naturalstønader.

3.2.1.6 Sparing

Sparingen til ideelle organisasjoner bestemmes residualt og bruttoinvesteringer i fast realkapital er estimert på tynt grunnlag.

3.2.1.7 Investeringer

Investeringer i fast grunn er ikke beregnet for ideelle organisasjoner. Det er kun investering i fast realkapital som tas med.

3.2.1.8 Nettofinansinvestering

Nettofinansinvesteringene i ideelle organisasjoner bestemmes, som for de andre sektoren, residualt.

4. Deflatering

Produksjonen i de ideelle organisasjonene beregnes som tidligere nevnt fra kostnadssiden. Imidlertid er ikke dette ensbetydende med at utviklingen i produksjonsvolumet må følge utviklingen i innsatsfaktorene. Også disse organisasjonene kan ha produktivitetsvekst.

Det er to måter å beregne volumutviklingen på; enten ved volumekstrapolering eller ved deflatering. For en del individuelle goder er det i prinsippet mulig å gå veien om volumekstrapolering. Men som følge av dårlig tilgang på gode volumindikatorer som kan vekttes sammen for å finne volumutviklingen, har vi valgt å gå veien om deflatering. Siden den ikke-markedsrettede produksjonen ikke omsettes til produksjonsverdi, finnes det imidlertid ingen prisindekser. Dermed må vi benytte oss av en kostnadsprisindeks. Kostnadsprisindeksen konstrueres ved at komponentene i produksjonen; lønn, produktinnsats og eventuelle avgifter, deflateres hver for seg. Fastprisverdien av produksjonen blir dermed summen av fastpristallene for produksjonskomponentene eventuelt korrigert for produktivitetsvekst. Kostnadsprisindeksen er dermed et veid gjennomsnitt av kostnadskomponentenes prisvekst.

Når det gjelder anvendelsen av produksjonen, som er summen av egenbetalinger og konsum i ideelle organisasjoner, må den deflateres slik at produksjon (tilgang) er lik anvendelse også i faste priser. Dette løses ved å bruke samme kostnadsprisindeks for å deflatere både tilgang og anvendelsessiden.

5. Utenrikstransaksjoner (UT)

Valutastatistikken som utarbeides av Norge Bank er et helt sentralt element for SSB i forbindelse med utarbeidelsen av Utenriksregnskapet. Denne statistikken legges ned ved utgangen av 2004. Som erstatning for Norges Banks valutastatistikk skal SSB etablere et nytt integrert datafangstsystem basert på elektronisk rapportering. Hovedformålet med dette systemet er å levere grunnlagsdata for arbeidet med utenriks- og nasjonalregnskapet (UR/NR).

5.1 Ideelle organisasjoner og UT

I UT-prosjektet kartlegges de ideelle organisasjonenes transaksjoner med utlandet. Eksisterende datagrunnlag studeres og det jobbes med et opplegg for elektronisk innhenting av data. Målet er å få et tilstrekkelig grunnlag for en benchmark-estimering av nivå på utenlandstransaksjonene (årlig basis), samt å gi en riktig utvikling av transaksjonene. Arbeidet er godt i gang og involverer en rekke seksjoner i SSB samt eksterne aktører.

De ideelle organisasjonenes transaksjoner med utlandet er i all hovedsak knyttet til bistandsvirksomhet, selv om organisasjonene også kan ha gjelds- og formuesposisjoner mot utlandet. Forvaltningen av norsk offentlig bistand er delt mellom UD og NORAD. De frivillige bistandsaktørene er mange, og en svært sentral samarbeidspartner i norsk bilateral bistand. NORAD samarbeider med 90 norske frivillige organisasjoner. Disse spenner fra store, landsdekkende organisasjoner med omfattende prosjektengasjement i flere land, til små lokalsamfunnsbaserte organisasjoner som samarbeider med en partner om ett tiltak. Eksempler på norske organisasjoner som har mottatt støtte i 2002 er Kirkens Nødhjelp, Redd Barna, Norsk Folkehjelp, Norges Røde Kors, etc.

Referanser

Enjolras, B. og Seippel, Ø. (2001): " *Norske idrettslag 2000. Struktur, økonomi og frivillig innsats*", ISF rapport 2001:004, Oslo.

FN, Eurostat, IMF, OECD og Verdensbanken (1993): " *System of National Accounts 1993*", United Nations publications, New York.

Kirke, utdannings- og forskningsdepartementet: " *St.prp. nr.1 (2000-2001). For budsjetterminen 2001*".

Sivesind, K. H, Lorentzen, H., Selle, P. og Wollebæk, D. (2002): " *The Voluntary Sector in Norway. Composition, Changes and Causes*", Institutt for samfunnsforskning, Oslo.

Statistisk sentralbyrå, (1999): " *Det europeiske nasjonalregnskapssystem ENS 1995*", Norges offisielle statistikk, C 522, Oslo.

Statistisk sentralbyrå (1993): " *Statistiske analyser (Oslo : 1993) = Statistical analyses*", SA 56, Sosialt Utsyn, Oslo.

Søbye, Espen (1990): " *vedlegg om institusjoner for barn og ungdom og institusjoner for rusmiddelmissbrukere / av Espen Søbye*", Rapporter fra Statistisk sentralbyrå ; 90/22, Oslo.

United Nations Statistics Division (2002): " *Handbook on Nonprofit Institutions in the System of National Accounts*", New York.

Årsrapporter fra NIF og Olympiske komitè, 1999

Årsrapporter fra NIF og Olympiske komitè, 2000

De sist utgitte publikasjonene i serien Notater

- 2003/44 L. Østby: Innvandring fra nye EU- land; fortid, nåtid og mulig framtid. 44s.
- 2003/45 T. Dale, H. Høie og A-K.Johnsen: Evaluering av "Naturressurser og miljø" 30s.
- 2003/46 L. Solheim: Foreløpige landstall i KOSTRA. Prinsipper, metoder, produksjon og eksemper. 76s
- 2003/47 A. Hurlen Foss: kvaliteten i boligdelen av Folke- og boligtellingsen. 32s.
- 2003/48 E. Siig Meen og O. Rognstad: Jordbrukstelling 1999- dokumentasjon. 105s.
- 2003/49 L.Rogstad: Statistiske temakart og X-Map. 32s.
- 2003/50 E. Holmøy: Velferdsregnskap - et mulig teoretisk rammeverk.35s.
- 2003/51 C. Wiecek: Undersøkelse om fremtidsplaner, familie og samliv. Dokumentasjonsrapport. 59s.
- 2003/52 KOSTRA: Arbeidsgrupperapporter 2003. 153s.
- 2003/53 A. Haglund: Rapport fra arbeidsgruppa om forslag til arbeidsdeling mellom Brønnøysundregistrene (BR) og Statistisk sentralbyrå (SSB). 40s.
- 2003/54 E. Eng Eibak: Forventningsindikator - konsumprisene. Mai - november 2003. 19s.
- 2003/55 G. Daugstad: Levekår for ungdom i større byer. 80s.
- 2003/56 A. Vedø og D. Rafat: Sammenligning av utvalgsplaner i AKU. 17s.
- 2003/57 L. Belsby: Frafall og vekter i Tidsbruksundersøkelsen 2000-2001. 20s.
- 2003/58 L.Belsby: Vekter i Forbruksundersøkelsen. 28s.
- 2003/59 M. Mogstad og L.C. Zhang: På veien fra familie- til husholdningsregister. En metode for prediksjon av samboere uten barn .53s
- 2003/60 A. Vedø og D. Rafat: Redigering av husholdningsfilen fra Kvalitetsundersøkelsen. 13s.
- 2003/61 M. Mogstad: Analyse av fattigdom basert på register- og folketellingsdata. 75s.
- 2003/62 T. Eika og J.A. Jørgensen: Makroøkonomiske virkninger av høye strømpriser i 2003. En analyse med den makroøkonometriske modellen KVARTS.16s
- 2003/63 B. Mathisen: Flyktninger og arbeidsmarkedet 4. kvartal 2001. 32s.
- 2003/64 E. Røed Larsen og D.E. Sommervoll: Til himmls eller utfor stupet? En katalogisering av forklaringer på stigende boligpriser. 31s.
- 2003/65 P.E. Tønjum: Tilbakemelding/ dokumentasjon av prosjektet: Avstemming av KNR mot nye årstall ifølge tallrevisjonen.43s.
- 2003/66 B.A. Holth: Arbeids- og bedriftsundersøkelsen 2003. Dokumentasjon. 67s.
- 2003/67 H. Tønseth: Kommuneale helseforskjeller -de finnes, men kan de måles? 15s.
- 2003/68 T.M. Normann: Omnibusundersøkelsen mai/juni 2003. Dokumentasjonsrapport. 50s.
- 2003/69 KOSTRA (Kommune- Stat- Rapportering) Rutinebeskrivelse og dokumentasjon. 60s.
- 2003/70 E. Holmøy og B. Strøm: Fordeling av tjenesteproduksjon mellom offentlig og privat sektor i MSG-6. 25s.
- 2003/71 J.K. Dagsvik: Hvordan skal arbeidstilbudseffekter tallfestes? en oversikt over den mikrobaserte arbeidstilbudsforskningen i Statistisk sentralbyrå. 67s.
- 2003/72 A. Steinkellner: Inntektsstatistikk for personer og familier 1999-2001. Dokumentasjon av datagrunnlag og produksjonsprosess. 43s.